

20. YÜZYILIN İLK YARISINDAKİ BAŞARISIZ EDEBİ ÖRGÜTLENMELER ÜZERİNE BİR İNCELEME**AN EXAMINATION OF THE FAILED LITERARY ORGANIZATIONS IN THE FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY****Hakan PEKDEMİR*****Öz**

Çağdaş Türk edebiyatındaki sivil toplum kuruluşları yeniliklerle ve özgürlüklerle beraber çeşitlenir. Buna ek olarak batıya gönderilen aydınların öğrendiklerini uygulamaya koyması tüzel kişiliklerin gelişimini sağlar. Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında uygulanan baskı STK'ların gelişimini önler. Engellerle karşılaşan Türk aydını fikirlerini ve planlarını harekete geçiremez. Projeleri ülke yönetimince takip ve baskı altına alınır. Tüzel kişiliklerin başarısızlıkla sonuçlanmasındaki bir diğer önemli faktör aydınların arasında yaşanan uyumsuzluklardır. Başarısızlıkla sonuçlanan bu girişimler kendinden sonra kurulacak olan başarılı kuruluşlar için birer örnek mahiyetindedir. Onlar geleceğin köklü kuruluşlarının öncüsü durumundadır. Sivil toplum kuruluşlarındaki başarısız örneklerin Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye Cumhuriyeti'nin baskı devirlerinde arttığı görülür. Başarısız örnekler devrin tarihi ve siyasi yapısı hakkında bilgiler vermektedir. Bu örnekler süreli yayınların sayfalarında çeşitliliğin olmasına ve edebî ortamın kızışmasına sebebiyet verir. Bu çalışmada ilk önce çağdaş Türk edebiyatındaki sivil toplum kuruluşlarının gelişimi hakkında bilgi verilecektir. Ardından başarısız örnek olarak değerlendirilen Sahne-i Osmaniye Edebî Heyeti, Hayâlât Cemiyeti/ Dârü'l-Hayâlât Cemiyet-i Afâkiyesi, Ahmet Haşim'i Sevenler Cemiyeti, Edebiyat Akademisi ve Genç Yazarlar Derneği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler:Yeni Türk Edebiyatı, Sivil Toplum Kuruluşları, Başarısız Örnekler.

Abstract

In contemporary Turkish literature, non-governmental organizations (NGOs) have diversified alongside innovations and freedoms. Moreover, the implementation of the knowledge acquired by intellectuals sent to the West contributes to the development of legal entities. The repression applied during the final years of the Ottoman Empire hindered the development of NGOs. Confronted with numerous obstacles, Turkish intellectuals were unable to put their ideas and plans into action. Their projects were closely monitored and suppressed by the government. Another significant factor leading to the failure of these legal entities was the discord among the intellectuals. These failed initiatives, however, served as valuable examples for the successful organizations that would emerge in the future. They paved the way for the establishment of enduring institutions. It is observed that unsuccessful examples of NGOs increased during periods of repression in both the Ottoman Empire and the Republic of Turkey. These failures provide important insights into the historical and political context of the time. Moreover, such examples contributed to the diversity of content in periodicals and intensified the literary scene. In this study, the development

Article Info**Araştırma Makalesi**

Geliş Tarihi:04/05/2024

Kabul Tarihi:30/10/2024

Atıf

Pekdemir, H. (2024). 20. Yüzyılın İlk Yarısındaki Başarısız Edebî Örgütlenmeler Üzerine Bir İnceleme. *Anasay* 30, 84-96.

Research Article

Received: 04/05/2024

Accepted: 30/10/2024

Cite this article as:

Pekdemir, H. (2024). An Examination of the Failed Literary Organizations in the First Half of the 20th Century. *Anasay* 30, 84-96.

* Doktora Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Giresun, hakanpekdemir5@gmail.com, **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0001-9548-8106>.

of NGOs in contemporary Turkish literature will first be examined. Then, attention will be focused on organizations considered unsuccessful examples, including the Sahne-i Osmaniye Literary Committee, the Hayâlât Society/Dârü'l-Hayâlât Society of Horizons, Ahmet Haşim Admirers' Society, the Academy of Literature, and the Young Writers Association.

Keywords: New Turkish Literature, Non-governmental Organizations, Unsuccessful Examples.

EXTENDED ABSTRACT

In Turkish literature, non-governmental organizations undergo a change with the Ottoman Empire's turning to the west. The country sends Turkish intellectuals to western countries in order to obtain innovations from the west, which it deems lacking in itself. Turkish intellectuals who want to put into practice what they see in the West when they come to the Empire face the pressure of the administration. Because the Ottoman Empire sees the unity of intellectuals as a threat to itself. As a result, the depressed state increases the intensity of its repressive organs. In order for non-governmental organizations to develop and operate, there must be a free/democratic environment. In such an environment, of course, non-governmental organizations established in the literary field cannot develop and fail. In fact, some of the organizations established and operating in this period were disbanded with orders from Yıldız Palace before long. With the Constitutional Monarchy II, the country became free to some extent. As a result, organizations such as Sahne-i Osmaniye Literary Committee and Hayâlât Cemiyeti/ Dârü'l-Hayâlât Cemiyet-i Âfâkiyesi were established. However, the social conditions of the world and the country do not allow these and similar organizations to progress. While the March 31st Incident cut off the Stage-i Osmaniye Literary Committee, it is a question mark why the Hayâlât Cemiyeti / Dârü'l-Hayâlât Cemiyet-i Âfâkiyesi could not gain a place in Turkish literature. If Mahir İz had not included this issue in his memoir, *Yılların İz* (Trace of Years), perhaps its existence would not have been known. In the failure of the aforementioned societies to achieve success, it seems that the founders did not choose the right time and place. The environment is not suitable for a civil society organization to succeed. In the new Turkish literature, deep-rooted non-governmental organizations cannot be established until the environment is suitable.

The idea of establishing the Ahmet Haşim Admirers' Society is brought up by the poet's admirers, but it never goes beyond a proposal. It is significant in that it would be founded in the name of an artist. There are as many supporters of this establishment as there are opponents.

Failed organizations in non-governmental organizations are also encountered in the Republican period. The idea of establishing an Academy of Literature is among the issues that have occupied the history of literature since May 23, 1928. Starting with Yakup Kadri Karaosmanoğlu, this process remains suspended until January 30, 1939. It comes to the agenda again with the discussion initiated by Akşam Newspaper on this date. Interviews with 28 prominent figures of the period are published in the columns of the newspaper. It is understood from the later issues of the newspaper that Turkish intellectuals with different views cannot unite on a common ground. The inclusion of poets and writers with different views in consecutive issues supports this idea. This debate, which lasts for about thirty days, enlivens the literary environment. It ensures the immortality of the ideas of the literary figures of the period and their opinions on this issue. It guides the civil society organizations to be established in the future. It is understood what the aims of the academy / non-governmental organization to be established should be. The problems of spelling/grammar and problems related to artists and literature in Turkish literature of the period are stated by the artists. The organization to be established is demanded to find solutions to these problems. However, the outcome of the discussion initiated by Akşam Newspaper is not successful. The Turkish intellectuals fail to gather/unite under the

same roof. We can say that unsuccessful organizations teach those who will be established afterwards how to be together.

Another organization that failed during the Republican period was the Young Writers Association, which emerged during the multi-party period. In 1946, prominent figures of the period come together at Suna Kıraathanesi to form a socialist organization. Even the bylaws of the association are prepared and submitted to the Directorate of Security. Meanwhile, since the Law on Societies was amended, the association's charter was not published in a periodical. Afterwards, the police go to the homes of Oktay Akbal and fourteen of his friends to inquire about the matter and to point out that it is a crime not to publish the association's statute. As a result, the effort to establish a non-governmental organization ends before it even begins. One of the main reasons for the association's failure to succeed is that the artists in the founding board were scared and gave up when they encountered the police.

While identifying unsuccessful examples in Turkish literature, periodicals, memoirs and comprehensive studies on New Turkish literature were utilized. The memories of the artists that remain in their memories are important in bringing these organizations to light. Those that could not operate after their establishment or could not pass the stage of the idea of establishment are the subject of this study. The subject organizations are between existence and non-existence. It is difficult to find detailed information about them. They are organizations doomed to oblivion that cannot leave a trace.

When we look at the unsuccessful examples examined in the study, the factors behind the unsuccessful organizations are the pressure environment, political events and the different opinions of the artisans. However, these unsuccessful examples are like offerings to the well-established organizations that will be formed in the future. They are actually a success that exists within failure. The idea of establishing an Academy of Literature gives Turkish literature and artists a new vitality. As a result, they are not referred to as well-established non-governmental organizations, but they are a stepping stone on the road to success. Future organizations can learn a lot from them. They can overcome the obstacles/process more easily without making the mistakes made by unsuccessful examples. They are like the first arrows that fail to reach the target. They draw a path for the arrows to be shot afterwards. The fact that the artisans involved in the establishment of unsuccessful examples are found in successful examples established in the following years proves this.

Giriş: Çağdaş Türk Edebiyatında Sivil Toplum Kuruluşları

Tanzimat'la birlikte batı ekseninde ilerleyen Türk edebiyatı yenilik yolunda farklı adımlar atar. Atılan adımlar arasında sivil toplum kuruluşlarının oluşturulması da yer alır. İmparatorluğun batıya gönderdiği aydını gittiği yerde gördüklerini ülke içinde uygular. Aydınlar ülkenin çağdaşlaşması için gözlemci ve uygulayıcı görevini üstlenen birer kaptan mahiyetindedir.

Dönemin Türk aydını Ali Kemal, Avrupa yaşantısında gördüğü ve öğrendiği öğrenci cemiyetlerinin etkisinde kalır: “Avrupa’da gördüklerimi tafsilahatıyla onlara anlatırdım. Bir gün Cenevre’deki muhtelif talebe cemiyetlerinden şevk ile bahsettim Helvetia, Philadelphia vesaire gibi. O gençler bu hikâyeleri merakla dinlediler. Nihayet biz de Mekteb-i Mülkiye namına böyle bir cemiyet tesis etmeye karar verdik ve kararımızı derhal mevki-i icraya koyduk” (Ali Kemal, 1985, s. 95). Brigade, Helvetia, La Pléiade ve La Comédie Française gibi STK’lar Türk aydınlarının İmparatorlukta örnek aldıkları kuruluşlardır.

Yeni Türk edebiyatının ilk yılları İmparatorluğun son dönemine rastlar. İstibdat devrinde yaşanmayan özgürlükler dolayısıyla aydınlar yenilikleri meydana getirmeye çalışırken engellerle karşılaşır. Bu dönemde sivil toplum kuruluşlarının ciddi adımlar atmadığı görülür. II. Meşrutiyetten sonra özgürleşen imparatorluk aydını yeniden cemiyet kurma girişimlerinde bulunur. “Meşrutiyet’in ikinci kez ilanı ile birlikte hiç şüphesiz memleketin her yerinde büyük bir bayram rüzgârı esmeye başlar. Bu, daha sonra Osmanlı topraklarında resmîyet de kazanacak olan

‘İyd-ı Millî’dir. Pek çok Osmanlı aydını, yeni dönemle birlikte yeni ve güzel bir sayfa açılacağını düşünmüştür” (Türk, 2014, s. 42). Fakat bazen siyasi olaylar bazen de çabaların yetersiz olması sebebiyle kuruluşların oluşması zaman alır. Bu dönemde tarihî ve siyasi olaylar, gereksinimler, basın hayatı, fikir akımları (Medeniyetçilik, Batıcılık, Türkçülük, Osmanlıcılık, İslamcılık ve Marksizm) ve mekânlar sivil toplum kuruluşlarının oluşmasına kaynaklık eder. Osmanlı döneminde var olan sivil toplum kuruluşları bu dönemde çeşitlenir ve gelişir. Cemiyet/ encümen/ heyet/ birlik/ dernek/ vakıf/ sendika/ oda/ kooperatif etrafında şekillenen aydınlar çeşitli faaliyetler yürüterek Türk edebiyatını batı ekseninde ilerletmek ister.

Cumhuriyetin ilanından sonra da yapılan yeniliklerin ve yeni kurulan sivil toplum kuruluşlarının olduğu bilinmektedir. Ancak tek partili bu dönemde oluşturulan kuruluşların büyük adımlar atamadığı görülür. Fakat onların köklü STK’ların oluşmasını sağladığı söylenebilir. Halkevlerinin kurulması çeşitli STK’ların önünü keser. Çünkü hükümet tarafından desteklenen bu kuruluşlar sanatkârları etrafında toplamayı başarır. Çok partili hayata geçtikten sonra halkevlerinin kapatılması ve farklı düşüncelerin meydana getirdiği özgürlük ortamı Türk edebiyatındaki sivil toplum kuruluşlarının çeşitlenmesini ve gelişmesini sağlar. Ülke içinde uluslararası kuruluşların (PEN) temsilcilikleri açılır. Ulusal olarak boy gösteren kuruluşlar geliştikçe farklı illerde şubeler/temsilcilikler açmaktadır. 1990’lı yıllardan itibaren Türkiye’de kurulan STK’ların uluslararası düzeyde olduğu bilinmektedir. Bu süreçte sanatkârları ve Türk edebiyatını destekleyen yerel örgütlenmeler de oluşur. Buna ek olarak gerçek kişilerin vefatından sonra adına oluşturulan tüzel kişilikler de bulunur. “Yahya Kemal’i Sevenler Cemiyeti”, “Tevfik Fikret Derneği”, “Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı”, “Attilâ İlhan Bilim Sanat Kültür Vakfı” ve “Cemal Süreya Kültür ve Sanat Derneği” vb. bahsi geçen cemiyetlerdendir.

1. Sahne-i Osmaniye Edebî Heyeti

Geleneksel Türk Tiyatrosu’ndan sonra Tanzimat ve sonrasında yaşanan olaylarla birlikte Türk edebiyatı yönünü batıya çevirir. Tanzimat’la İmparatorluğa giren modern tiyatrodaki Fransız Tiyatrosu’nun izleri görülür. Böylelikle La Comédie Française’de¹ bulunan edebî heyet Türk Tiyatrosu’na yerleşir. II. Meşrutiyet’ten sonra oluşan özgürlük ortamında kurulan sivil toplum kuruluşlarından biri Sahne-i Osmaniye Edebî Heyeti’dir. Bu bir ulusal tiyatro girişimidir. Rezaizade Mahmud Ekrem ve Müze-i Hümâyun Müdürü Hamdi Bey başkanlığında bir topluluk kurulur. Kurucu kurulda Burhaneddin Bey, Ahmet Hikmet [Müftüoğlu], İsmail Müştak, Cenap Şahabettin, Hüseyin Cahit [Yalçın], Hüseyin Rahmi [Gürpınar], Server Cemâl, İzzet Melih, Ali Kemal, Mehmet Rauf ve Vahid Bey bulunur.

Sahne-i Osmaniye Edebî Heyeti, La Comédie Française tarzında millî bir tiyatro oluşturmayı amaçlar. Yerli eser/piyes yazılması kuruluşun amaçları arasındadır. Ayrıca sanatkârların/oyuncuların yetişmesine hizmet etme ve kadın oyuncu bulma engelini aşma gibi amaçları da vardır (And, 2014, s. 125-126). 1909’da kurulan bu ilk ciddi millî tiyatro teşebbüsü 31 Mart Vak’ası (31 Mart 1325/13 Nisan 1909) dolayısıyla dağılır. Sahne-i Osmaniye Edebî Heyeti, kendinden sonra kurulacak olan tiyatro edebî heyetlerine önderlik eder. 1914’te kurulacak olan Darülbeydi Edebî Heyeti’nin prototipidir.

2. Hayâlât Cemiyeti/ Dârü’l-Hayâlât Cemiyet-i Âfâkiyesi

Hayâlât Cemiyeti/ Dârü’l-Hayâlât Cemiyet-i Âfâkiyesi, Ankara Askeri Hastane’nin eczacısı Yüzbaşı Şükrü Bey önderliğinde kurulur. Şükrü Bey, Ankara Mekteb-i Sultanisinde

¹ La Comédie Française/Moliere Evi, XIV Louis’nin emriyle 21 Ekim 1680’de Paris’te kurulur. İlk başlarda tiyatro cemiyeti olarak faaliyet gösterirler. Molière, Racine, Pierre Corneille ve Alfred de Musset gibi ünlü isimlerin eserleri burada halkla buluşur. Kurumun zaman zaman kapatıldığı bilinir. Kurum bir üniversite/akademi gibi işlemektedir. Bir ilk olması bakımıyla ondan sonra kurulan kuruluşlar ondan mutlaka esinlenir. La Comédie Française ise Antik Yunan tiyatrosundan etkilenmiştir denilebilir. Çünkü tarihteki ilk akademilerin Antik Yunan’da olduğu bilinmektedir.

öğrenim gören şiire hevesli gençlerle böyle bir cemiyet kurma kararı alır. Mahir İz², *Yılların İzi* adlı eserinde lise son sınıfta öğrenci iken böyle bir kuruluşun faaliyete geçtiğini belirtir (İz, 2013, s. 77-78). 1916'da Ankara'da cemiyetin kurulduğu anlaşılmaktadır. Cemiyet üyeleri Zincirli Camii sırasındaki Mücellit Ömer Efendi'nin dükkânında toplanmaktadır. Bu toplantılarda şiirler yazılmakta ve edebî sohbetler edilmektedir. Cemiyetin başkanı Şükrü Bey'dir. Kudret Vehbi Bey, İhsan Kaftangil Bey ve Mahir İz cemiyetin kurucuları ve müdavimleri arasındadır. Mahir İz, o zamana kadar yayımladığı şiirlerinde “*Maksud Kâmrân*” müstearını kullandığı için diğer üyeler de kendilerine “*maksud*” geçen mahlaslar seçer. Şükrü Bey “*Maksud Hîçî*”, Mahir İz “*Maksud Surhî*”, Kudret Vehbi “*Maksud Verdî*” ve İhsan Kaftangil “*Maksud La'îl*” mahlasını seçer (İz, 2013, s. 77-78). Cemiyet üyelerinin kendilerine mahlas seçmesi onların eski zevk ve anlayışı devam ettirme kanaatinde olduğunu gösterir.

Şükrü Bey topluluğa Hayalât Cemiyeti derken; Mahir İz kuruluş için Dârü'l-Hayâlât Cemiyet-i Âfâkiyesi ifadesini kullanır. Cemiyet üyeleri kuruluşa on maddelik bir nizamname hazırlar. Kuruluşun ilk maddesi “*Kızma yok! Çünkü yo olan bir şeye kızılmaz*” (İz, 2013, s. 78)dır. Cemiyet üyeleri Türk edebiyatında önemli bir yer edinemez. Hiçliği kaynak olarak kurdukları cemiyetleri hakkında detaylı bir bilgi yoktur.

3. Ahmet Haşim'i Sevenler Cemiyeti

Sanatkârlar şüphesiz toplumu yönlendiren donanımlı insanlardır. Onlar hayattayken ve vefat ettikten sonra onlar gibi olmaya çalışan müritlerinin olması sanatkâra olan ilgi ve bağlılığı gösterir. Genç sanatkârlar kendinden önceki kuşakta yer alan bir ismi hocası, mentörü ve hatta bir aile ferdi olarak benimsemektedir. Durum böyle olunca sanatkârın vefatıyla genç kuşakta yer alan öğrencileri hocalarına karşı kendilerini borçlu hisseder ve onun için bir şeyler yapma arzusuyla çeşitli faaliyetlere geçer. Vefa duygusuyla hareket eden bu gençler önderlerinin adını yaşatmak için çalışmalarına başlar. İşte tam da bu noktada sanatkâr adına bir cemiyet kurma fikri devreye girmektedir.

Ahmet Haşim, 4 Haziran 1933'te vefat ettikten sonra uzun bir müddet süreli yayınlarda şair hakkında çeşitli yazılar kaleme alınır. Bu süreçte hayatı, sanatı ve eserleri dönemin öncü isimleri tarafından değerlendirilir. Ve hatta şair adına bir cemiyet kurma fikri gündeme gelir. Şairin vefatının ilk yılı sebebiyle 4 Haziran 1934'te Güzel Sanatlar Akademisi'nde bir anma gecesi tertip edilir. Bu geceye Nazmi Ziya, Peyami Safa, Yusuf Ziya, Orhan Seyfi, Halit Fahri, Nurullah Ataç, Abdülhak Hamid, Celal Sahir, Abdülhak Şinasi ve Yakup Kadri katılan isimler arasındadır. Bu toplantıda Yakup Kadri Karaosmanoğlu, şair için bir cemiyet kurma fikrini ortaya atar (İmzasız, 5 Haziran 1934, s. 5). Ortaya atılan bu teklif edebî ortamlarda yayılınca bazı isimler bu konuya karşı olduklarını bildiren yazılar kaleme alır. Muammer Lutfi, Yolların Sesi mecmuasının 7 Ekim 1934'te yayımlanan 22. sayısında konuya şu şekilde dikkat çeker:

“Ahmet Haşim Bey; şüphesiz ki bir sanatkâr ve bir şairdir, gerek manzumeleri gerek nesirleri edebî muhitlerde yer tutmuştur. Ancak Ahmet Haşim Bey'e namuna izafeten bir cemiyet teşkil edilecek derecede kıymet vermek; edebiyatımızın daha yüksek kıymetlerini bilmeyenlerin yapacağı bir iştir.

Mesela her mısraı renkli ve güzel hayallerle işlenmiş Hüsn ü Aşk'ı yazan Gâlip, eserleri birer şiir ve sanat âlemi olan ve dahî unvanını hakkıyla kazanan Abdülhak Hamid edebiyatımıza devir, devir yeni sesler getirenlerdendir. Bunlara daha birçoklarını ilave edebiliriz. Böyle birinci derecedeki sanatkârlar dururken manzumelerinde zorla ve taklitle ipham yapmak tecrübelerine özenen, nesirlerinde garabetlere düşen Ahmet Haşim Bey için bir cemiyet kurmaya kalkışmak bir komedi mevzuundan başka ne olabilir?” (Muammer Lutfi, 7 Ekim 1934, s. 409-410).

² Mahir İz hakkında yapılan çalışma için bkz: Mustafa İsmet Uzun (Haz.), *İstanbul Beyefendisi Mahir İz'den İzler*, (1. Baskı), (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021).

Ahmet Haşim’i Sevenler Cemiyeti kurma fikrine taraf olanlar kadar aleyhtar olanların da olduğu Muammer Lutfi’nin yazısından anlaşılmaktadır. Bir sanatkârın adını yaşatmak adına böyle bir düşüncenin oluşması manidardır. Cemiyet kurma fikri tekliften öteye geçememiş ve kurulamamıştır.

4. Edebiyat Akademisi

Akşam gazetesi 30 Ocak 1939’da yayımlanan sayısında “Bizde Bir Edebiyat Akademisi’ne Gerek Var mıdır? Yok mudur?” sorusunu sorarak bir edebî anket başlatır ve dönemin önemli isimlerinin fikirlerini alır. İlk olarak 3 Şubat 1939’da yayımlanan nüshasında Hikmet Feridun Es’in, Hüseyin Rahmi Gürpınar ile röportajı yayımlanır. İlk soru “Bizde bir Edebiyat Akademisi’ne lüzum var mıdır? Yok mudur?” şeklindedir. Hüseyin Rahmi bu soruya cevap verirken Edebiyat Akademisi fikrinin başlangıcına ışık tutar:

“Bu Akademi meselesi on beş sene evvel Yakup Kadri tarafından canlandırılmıştı. Hatırladığıma göre o zaman epeyce de taraftar bulmuştu. Fakat fiiliyata geçilemedi. Sonra da Yakup Kadri sefir oldu. Bu sözün arkası kesildi.

Bizde bir Edebiyat Akademisi muhakkak ki çok faydalı olur. Eğer memlekette edebiyat diye bir şey varsa, bunların mensuplarının bir akademi etrafında toplanmaları çok yerindedir. Bizde böyle bir kültür ve edebî heyet olmasını gönlüm pek ister” (Es, 3 Şubat 1939, s. 7).

Hüseyin Rahmi Gürpınar, kurulacak olan bu Edebiyat Akademisi’nin Fransız Akademisi’ne benzemesi gerektiğini söyler. Hüseyin Rahmi bu kuruluşta yer alması gerektiğine inandığı Falih Rıfkı Atay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu,³ Halit Ziya Uşaklıgil, Ruşen Eşref Aydın isimlerini sayar. Hüseyin Rahmi Gürpınar, kurulacak Edebiyat Akademisi’nin edebî alanda ekonomik değeri yüksek olan bir yarışmanın düzenlenmesini uygun bulur.

4 Şubat’ta Hüseyin Cahit Yalçın ile yapılan röportaj yayımlanır. Sanatkâr Edebiyat Akademisi kurulmasına taraftar olduğunu söyler. O da Hüseyin Rahmi Gürpınar gibi Fransız Akademisi’nin örnek alınması gerektiğini belirtir. Hüseyin Cahit Yalçın, akademiye kimlerin alınması gerektiği sorusuna cevap vermezken; edebî yarışma konusunda olumsuz oy kullananlardandır. Çünkü o, genç edebiyatçıların daha olgunlaşmadığını, eskilere ise böyle bir ödülün verilmesine gerek olmadığını düşünür (Es, 4 Şubat 1939, s. 7).

5 Şubat’ta yayımlanan gazetede Refik Halit Karay, Edebiyat Akademisi’ne gerek olmadığını belirtir. Fransızların akademisinin hiçbir işe yaramadığını ilave eder. Edebiyat dünyasında düzenlenmesi planlanan yarışmaya olumsuz görüş belirtenlerden bir diğeri de Refik Halit Karay’dır (Es, 5 Şubat 1939, s. 7).

6 Şubat’ta yayımlanan gazetede Ahmet Ağaoğlu, Edebiyat Akademisi değil de daha geniş bir alana hitap eden bir akademinin var olması gerektiğini savunur. Ağaoğlu, Fransız Akademisi’nin örnek alınması gerektiğini söyler. Edebî alanda yapılması planlanan bir yarışmanın olması gerektiğini belirtir. Bu yarışma ile edebiyatın canlanacağını savunur (Es, 6 Şubat 1939, s. 7).

7 Şubat’ta yayımlanan gazetede İsmail Habib Sevük, Edebiyat Akademisi projesine olumsuz bir gözle bakar. Encümen-i Daniş’i hatırlatarak Türk edebiyatına bir katkı sağlayamayacağını belirtir. Hikmet Feridun Es, akademiye karamsar bakan İsmail Habib’e ödül konusunu sormaz (Es, 7 Şubat 1939, s. 7).

³ Yakup Kadri, 23 Mayıs 1928’de Dil Encümeni/Heyeti kurulunca bu konu hakkında çeşitli yazılar kaleme alır. 22 Eylül 1928’de yayımlanan Milliyet gazetesinde “Dil Encümeni ve Akademi”, 25 Nisan 1929’da okuyucuyla buluşan Milliyet gazetesinde “Akademiye Doğru” ve 28 Aralık 1930’da Hâkimiyeti Milliyet gazetesinde “Mutlaka Bir Türk Akademyası” başlıklı makalesi de bu konu hakkındadır. Bu yazılarda Dil Encümeni’nin yetersizliğinden sözlük yapma işini bir Akademi’nin başarabileceğinden söz eder.

8 Şubat'ta yayımlanan sayıda Mustafa Şekip, Edebiyat Akademisi'nin var olması gerektiğini söyler. Akademi kurulduğu takdirde bir edebiyat mükâfatının da verilebileceğini belirtir (Es, 8 Şubat 1939, s. 7).

9 Şubat'ta okuyucuyla buluşan gazetede Hıfzı Tevfik, bir Edebiyat Akademisi'nin kurulmasının yerinde olacağını fakat kuruluş için gerekli olan üye sayısının henüz Türkiye'de olmadığını söyler. Hıfzı Tevfik edebî alanda mükâfat konulmasını fikrini de destekler. Edebî alanın Türkiye'de unutulduğundan yakınır (Es, 9 Şubat 1939, s. 7).

10 Şubat'ta yayımlanan sayıda Aka Gündüz, Fransız Akademisi'nin lüzumsuz olduğunu söyleyerek Türkiye'de de böyle bir akademinin işe yaramayacağını, genç kuşakların önünde bir engel teşkil edeceğini dile getirir. Fakat yazar, bir edebiyat mükâfatının konulmasına olumlu bakar (Es, 10 Şubat 1939, s. 7).

11 Şubat'ta yayımlanan gazetede Mehmet Fuat Köprülü, Edebiyat Akademisi kurulması fikrini desteklemediğini eskilerden örnek vererek açıklar. Araştırmacı, edebî sahada mükâfat konulmasına da razı olmaz (Es, 11 Şubat 1939, s. 7).

12 Şubat'ta okuyucuyla buluşan gazetede Burhan Toprak, Edebiyat Akademisi kurulması fikrine destek verdiğini söyler. Akademiye seçilecek isimlere Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yahya Kemal Beyatlı, Halit Ziya Uşaklıgil, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ruşen Eşref Aydın, Peyami Safa, Mükrimin Halil, İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Mustafa Şekip'i sayar. Burhan Toprak, akademinin görevlerini sayarken edebî sahada mükâfatlandırma yapması gerektiğini söyler (Es, 12 Şubat 1939, s. 7).

13 Şubat'ta yayımlanan gazetede Peyami Safa, Edebiyat Akademisi'ne destek verdiğini açıklar. Peyami Safa çoğunluğun aksine 40-50 kişinin Türkiye'de bulunabileceğini belirtir. Halit Ziya, Hüseyin Rahmi, Hüseyin Cahit, Mustafa Şekip, Abdülhak Şinasi, Reşat Nuri, İbrahim Alaaddin, Yakup Kadri, Faruk Nafiz, Hasan Ali Yücel, Falih Rıfkı, Nurullah Ataç, Yusuf Ziya, Orhan Seyfi, Burhan Toprak, Ahmet Hamdi Tanpınar, Necip Fazıl, İsmail Habib, Faik Ali, Ali Kami Akyüz, Mithat Cemal, Hamdullah Suphi, lügatçi Baha, Halil Nihat, Yaşar Nabi, Vâ-Nû, Muhiddin Birgen, Halit Fahri, Nizamettin Nazif, Şukûfe Nihal, Halide Nusret, Refik Halit, Mahmud Yesari, Refik Ahmet, Müsahibzade, Suat Derviş, Celâl Esat, Turhan Tan, Vedad Nedim, Burhan Asaf, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Fazıl Ahmed, Sabri Esat, Ziyaeddin Fahri, Hüseyin Suat, Ali Canib, Sadri Etem, Suut Yetkin ve Yahya Kemal isimlerini akademi kadrosuna sayar (Es, 13 Şubat 1939, s. 7).

14 Şubat'ta çıkan gazetede Nurullah Ataç, Edebiyat Akademisi'ne edebiyatın saygı görmesi için taraf olurken; dilin zenginleşmesini engelleyeceğini düşündüğü için taraf olmaz. Nurullah Ataç röportajında edebî sahada mükâfat konusunda böyle bir akademinin olması gerektiğini beyan eder. Halit Ziya Uşaklıgil, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Ağaoğlu, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Mehmet Fuat Köprülü, Falih Rıfkı Atay, Peyami Safa, Necip Fazıl Kısakürek ve Ahmet Hamdi Tanpınar isimlerini akademiye seçilebilecek kişiler olarak belirtir (Es, 14 Şubat 1939, s. 7/9).

15 Şubat'ta *Akşam* gazetesinde Ali Canib Yöntem, Edebiyat Akademisi değil de bir Edebiyat Enstitüsü kurulması gerektiğini beyan eder. Sanatkâr, kurulacak Akademiye kimlerin seçilmesi gerektiği sorusuna cevap vermez (Es, 15 Şubat 1939, s. 7).

16 Şubat'ta yayımlanan gazetede Musahipzade Celal, Edebiyat Akademisi'ne büyük derecede ihtiyaç olduğunu söyler. Edebî sahada mükâfat projesine de destek verdiğini açıklar. Ödül varsa yapılacak işin daha iyi/güzel olacağını belirtir (Es, 16 Şubat 1939, s. 7).

17 Şubat'ta yayımlanan gazetede Faruk Nafiz Çamlıbel hem akademi fikrine hem de mükâfat fikrine olumlu bakmaz. Böyle bir akademi kuracak olsa seçeceği isimler arasında çalışkan olma şartını arayacağını söyler (Es, 17 Şubat 1939, s. 7).

19 Şubat'ta yayımlanan *Akşam* gazetesinde, Ahmet Hamdi Tanpınar, Edebiyat Akademisi kurulması fikrini onaylamadığını belirtir. Ona göre akademi dönemin önemli isimlerini Fransız Akademisi'nde olduğu gibi bünyesine almayabilir. Buna ek olarak Ahmet Hamdi dili akademinin değil sanatkârın yaptığını düşünmektedir. Bu düşünceleri onun Edebiyat Akademisi düşüncesine karşı olduğunu göstermektedir (Es, 19 Şubat 1939, s. 7).

21 Şubat'ta yayımlanan gazetede Tahir Nadi, Edebiyat Akademisi'ne gerek olmadığını sert ve eleştirel bir dille söyler (Es, 21 Şubat 1939, s. 7).

22 Şubat'ta yayımlanan gazetede Mahmut Kemal, Encümen-i Daniş ve öncesindeki edebî toplantılara değinerek edebî akademinin kurulması gerektiğini belirtir (Es, 22 Şubat 1939, s. 7).

23 Şubat'ta okuyucuyla buluşan *Akşam* gazetesinde Burhan Cahid, Edebiyat Akademisi kurulması fikrine olumlu bakmaz. Akademi kurulacaksa bu kuruluşa Mehmet Fuat ve Hüseyin Rahmi isimlerini alacağını belirtir. Edebî sahada mükâfat projesine olumlu bakar (Es, 23 Şubat 1939, s. 7).

24 Şubat'ta yayımlanan gazetede Ali Nihat Tarlan, Edebiyat Akademisi'ne ihtiyaç olduğunu belirtir. Fakat bu akademinin kurulması için öncesinde belirli çalışmaların yapılması gerektiğini vurgular. Edebiyat mükâfatı konusunda kesin bir kararı yoktur (Es, 24 Şubat 1939, s. 7).

25 Şubat'ta okuyucuyla buluşan gazetede Halide Nusret Zorlutuna, Edebiyat Akademisi belirli sorunlara çözüm getirecekse derhal kurulması gerektiğini söyler: “Edebiyat akademisi mi?.. dedi, bu akademi eğer, biz Türkçe hocaları için günün en mühim meselesi olan imlâ, gramer, lügat meselelerini halledecekse hiç durmasın. Hemen teşekkül etsin” (Es, 25 Şubat 1939, s. 7). Halide Nusret, böyle bir akademinin kurucusu olursa Halide Edip Adıvar'ı Akademiye seçebileceğini belirtir. Ödül konusunda da gençleri düşündüğü için olumlu cevap verir.

26 Şubat'ta okuyucuyla buluşan *Akşam* gazetesinde Mahmud Yesari, Edebiyat Akademisi'nin gramer ve neşriyattaki karışıklığa çözüm bulacaksa kurulması gerektiğini söyler (Es, 26 Şubat 1939, s. 7).

27 Şubat'ta *Akşam* gazetesinde Halit Fahri Ozansoy, Edebiyat Akademisi kurulmasını istediğini belirtir. Şair, Yakup Kadri'den sonra Edebiyat Akademisi fikrini ortaya atan kişidir. Bu fikri neden ortaya attığını şu şekilde açıklar: “Birçokları akademiye gramer ve dil meseleleri için istiyorlar. Bence bunlar ikinci derece işlerdir. Ben akademiye edebiyatın ve edebiyatçının himayesi, neşriyatın organize edilmesi, beynelmilel edebiyat dünyası ile daimi bir rabita tesis olunması için istiyorum. Bugün edebiyat adamı hakikaten acınacak bir haldedir” (Es, 27 Şubat 1939, s. 7). 26 Şubat'ta Mahmud Yesari, 27 Şubat'ta Halit Fahri'nin röportajları gazetenin sütunlarında okuyucuyla buluşur. Bu iki sanatkârın Edebiyat Akademisi'nden ana beklentisi tamamen farklıdır. Bu da sanatçılar arasındaki ayrılığın en büyük kanıtıdır. Halit Fahri Ozansoy, kurulacak olan akademinin uluslararası boyutta olmasını ister fakat Türk edebiyatında böyle bir kuruluşun ancak 50 yıldan fazla süre sonra hayata geçtiği bir gerçektir.

28 Şubat'ta yayımlanan gazetede Necip Fazıl Kısakürek, Edebiyat Akademisi fikrine olumlu bakar. Her biri birer akademi değerinde olan on kişi sayabileceğini fakat Edebiyat Akademisi'ne on kişi sayamayacağını belirtir. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adıvar, Falih Rıfkı Atay, Mustafa Şekip, Peyami Safa, Burhan Belge, Sadri Ethem, Ahmet Kutsi Tecer, Burhan Toprak ve Abdülhak Şinasi Hisar'ı beğendiğini söyler (Es, 28 Şubat 1939, s. 7).

1 Mart'ta yayımlanan *Akşam* gazetesinde Yusuf Ziya Ortaç, Edebiyat Akademisi konusuna değinmeyip sadece beğendiği sanatkârları söyler. Yusuf Ziya, Sabahattin Ali, Sait Faik Abasıyanık, Behçet Kemal Çalar ve Ahmet Muhip Dıranas ismini sayar (Es, 1 Mart 1939, s. 7).

2 Mart'ta *Akşam* gazetesinde Hüseyin Siret, Edebiyat Akademisi kurulma fikrini desteklediğini belirtir. Röportajda sanatkâr genç kuşaktan Ahmet Haşim ve Yahya Kemal'i beğendiğini söyler (Es, 2 Mart 1939, s. 7).

4 Mart'ta yayımlanan *Akşam* gazetesinde Orhan Seyfi Orhon, Edebiyat Akademisi kurulmasını verimi ölçüsünde olumlu bulur: “*Vaktiyle Reşid paşanın kurduğu Encümen-i Daniş bize bir Cevdet tarihi kazandırmıştı. Amma yalnız bir Cevdet tarihi... Kim bilir, belki bu da – azalarının mutlaka bir eser sahibi olmaları mecburiyetiyle- bize meselâ Yahya Kemal'in bir Şiir mecmuasını kazandırabilir. Az bir şey mi?...*” (Es, 4 Mart 1939, s. 7).

5 Mart'ta *Akşam Gazetesi*'nde yayımlanan röportajda Sadri Ertem, edebî bir akademi kurulmasını destekler. Hatta bu akademinin bir sanatoryum mahiyetinde olabileceği konusunda ümitlidir (Es, 5 Mart 1939, s. 7). Son röportaj ile *Akşam* gazetesi sütunlarını bu ankete kapatır. Edebiyat Akademisi kurulmasına Hüseyin Rahmi Gürpınar, Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Ağaoğlu, Mustafa Şekip, Peyami Safa, Ali Canip, Burhan Toprak, Müsahipzade Celal; imla ve gramer meselesine çözüm bulunduğu takdirde Mahmut Yesari, Halide Nusret Zorlutuna, Halit Fahri Ozansoy, Yusuf Ziya Ortaç, Orhan Seyfi Orhon, Sadri Etem, İbnülemin Mahmut Kemal taraftardır.

Edebiyat Akademisi kurulması fikrine Refik Halit Karay, Aka Gündüz, Mehmet Fuat Köprülü, İsmail Habib Sevük, Hıfzı Tevfik, Ahmet Hamdi Tanpınar, Tahir Nadi, Burhan Cahit ve Necip Fazıl Kısakürek karşıdır.

Akşam gazetesinin 28 gün boyunca sayfalarına taşıdığı röportajlar ve anketler Türk edebiyatına bir hareketlilik getirir. Bir akademi kurulması fikri elbette Türk edebiyatını hareketlendirecektir. Fakat farklı görüşte insanların bir araya gelmesi belirli sorunları da beraberinde getirmiştir. *Akşam* gazetesinde bu durumu anlatan manidar karikatürler yayımlanır. Edebiyat Akademisi projesi *Akşam* gazetesi haricindeki süreli yayınlarda da kendine yer bulur. Fakat bu proje teoriden ileriye gidemez ve Edebiyat Akademisi kurulamaz.

21 Şubat 1939'da yayımlanan 311. sayılı *Yedigün* mecmuasında “Edebiyat Akademisine Kimler Girebilir” başlıklı bir makale yayımlanır. Makalede; dönemin kalburüstü sanatkârlarına bir akademi muhakkak kurulacak olsa hangi isimleri listeye alırdınız sorusu yöneltilir. Peyami Safa listesine Halit Ziya, Hüseyin Cahit, Yakup Kadri, Mustafa Şekip, Abdülhak Şinasi, İbrahim Alaettin, Reşat Nuri, Mithat Cemal, Fazıl Ahmet isimlerini alır. İbrahim Alaettin listesine Halide Edip, Halit Ziya, Hüseyin Cahit, Fuat Köprülü, Halil Nihat, Reşat Nuri, Peyami Safa, Yakup Kadri, Fazıl Ahmet ve Falih Rıfki isimlerini alır.

Şükufe Nihal'in listesinde Fuat Köprülü, İsmail Hami Danişment, Süleyman Şevket, Yahya Kemal, Hüseyin Cahit, İsmail Habip, Mehmet Behçet, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Yakup Kadri ve Ruşen Eşref isimleri bulunur. Hüseyin Cahit'in listesinde Halit Ziya, Falih Rıfki, Peyami Safa, İbrahim Alaettin, Reşat Nuri, Yahya Kemal, Yakup Kadri, Ercüment Ekrem, Fuat Köprülü, Hüseyin Siret yer alır.

Vâlâ Nurettin'in listesinde Yahya Kemal, Hüseyin Cahit, Mehmet Ali Ayni, Reşat Nuri, Falih Rıfki, Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Faruk Nafiz, Fuat Köprülü ve Peyami Safa yer alır. Ercüment Ekrem listesine Fuat Köprülü, Hüseyin Rahmi, Peyami Safa, Reşat Nuri, Cemal Nadir, Halide Edip, Fazıl Ahmet, İbrahim Alaettin, Fuat Köprülü, Halit Ziya'yı alır.

Celal Esat Arseven'in listesinde Fazıl Ahmet, Hüseyin Cahit, Falih Rıfki, Ruşen Eşref, Yakup Kadri, Peyami Safa, Reşat Nuri, Halit Ziya, Halide Edip ve Faut Köprülü bulunmaktadır. Yusuf Ziya Ortaç'ın listesinde Hüseyin Cahit, Ferit, Hüseyin Rahmi, Falih Rıfki, Mithat Cemal, Peyami Safa, Faruk Nafiz, Köprülüzade Fuat, İsmail Habip ve Vâlâ Nurettin bulunur.

Orhan Seyfi listesine Halit Ziya, Mithat Cemal, Faruk Nafiz, Halit Fahri, Vâlâ Nurettin, Peyami Safa, Falih Rıfki, Hüseyin Cahit, Hüseyin Rahmi ve İsmail Habip isimlerini alır. Nadi Nadi'nin listesinde Halit Ziya, İsmail Habip, Hüseyin Rahmi, Yakup Kadri, Reşat Nuri, Ali Nihat, Peyami Safa, Hüseyin Cahit, Mustafa Şekip, Halit Fahri isimleri bulunur.

Nizamettin Nazif'in listesinde kendisi, Ahmet Haşim, Süleyman Nazif, Peyami Safa, Tevfik Fikret, Nâmik Kemal, Fuzulî, Bâkî, Nurullah Ataç ve Hakkı Tarık isimleri bulunur. On

altı sanatkârın verdiği listeye göre kurulması halinde akademide yer alacak isimler verilen sırasına göre şu şekildedir: Hüseyin Cahit, Peyami Safa, Reşat Nuri, Falih Rıfkı, Yakup Kadri, Fuat Köprülü, Halit Ziya, İbrahim Alaettin, Faruk Nafiz, Hüseyin Rahmi, Yahya Kemal ve İsmail Habip (Yedigün Mecmuası, 21 Şubat 1939, s. 14-16).

5. Genç Yazarlar Derneği

Genç Yazarlar Derneği, 1946'da Suna Kıraathanesi'nde sanat ve edebiyat konuşmak için bir araya gelen isimlerin fikirleri doğrultusunda kurulur. Merkezi İstanbul, çalışma yeri Fatih Çifte Kumrular Sok. No: 47'dir. Tüzükte bildirilen bu adres aslında Oktay Akbal'ın evidir. Derneğin kurucu üyelerinin isimleri şu şekildedir: Nahit Ulvi Akgün, Tahir Alangu, Salâh Birsell, Arif Erim, Kenan Harun, Abidin Kısakürek, Edip Köknel, Behçet Necatigil, Muvaffak Sami Onat, Fahir Onger, Şinasi Özdenoğlu, İdris Ahmet Pura, Naim Tirali, Ziya İlhan Zaimoğlu ve Oktay Akbal.

Fahir Onger ve Tahir Alangu Suna Kıraathanesi'ndeki toplantılarda⁴ “toplumcu” sanata yönelmesi gerektiğini söyleyerek bir dernek kurmayı amaçlar. Tartışmalar sonrasında dernek tüzüğü Oktay Akbal, Şinasi Özdenoğlu, Muvaffak Sami Onat ve Fahri Onger tarafından hazırlanır. Tüzüğün ikinci maddesinde derneğin amacı yer almaktadır: “*Derneğin konusu ve gayesi: Sanat ve fikir alanında gazete, dergi ve kitap yayınlamak suretiyle milli kültürümüze hizmette bulunmak; birlik üyesi olan yazarların yayınlama imkânlarını sağlamaktır. Derneğimiz siyasetle uğraşmaz*” (Akbal, 1990, s. 25). Hazırlanan dernek tüzüğü Suna Kıraathanesi'nde bir genel kurul toplantısında dernek üyelerine tek tek okunur, maddeler tartışılır ve ardından derneğin tüzüğü kabul edilir.

Derneğin geçici yönetim kurulunda Oktay Akbal, Muvaffak Sami Onat, Salâh Birsell, Şinasi Özdenoğlu, Fahir Onger üye; Behçet Necatigil ve Necati Köknel yedek üye, İdris Ahmet Pura asil denetçi ve Naim Tirali yedek denetçi olarak yer alır. Geçici yönetim kurulu başkanı Fahri Onger'dir. Derneğin ilk genel kurulunun Nisan 1947'de gerçekleştirileceği tüzükte yazılmaktadır (Akbal, 1990, s. 26). Dilekçesini ve tüzüğü dernek üyeleri Emniyet Müdürlüğüne teslim ederek başvuru yapar. Cemiyetler Kanunu değiştiği için dernek üyeleri tüzüğü gazetede yayımlatma gereği duymaz. Ardından yaşananları Oktay Akbal hatıralarında şu şekilde anlatır:

“Bir gece yarısı evin kapısı çalındı. Annem korkmuştu. Kapıyı bana açtırmadı. İki gölge vardı evin önünde. ‘Oktay Bey’ sözünü duydum. Sonra da annem in ‘Evide’ diye yanıtlamasını. İndim, iki sivil polis memuru. Beni falanca gün Emniyet’te bekliyorlarmış, Yazarlar Derneği diye bir dernek kurmuşuz, ama gazetelerde ilan etmemişiz, savcılık dava açacakmış.

Ertesi gün buluştuk arkadaşlarla. Ne yapacaktık? Yeni yasaya göre derneğin dilekçesi Emniyet’e verilir verilmez tüzüğün de gazetelerde yayımlanması gerekirmiş. Belirli bir süre varmış bu iş için. Şimdi suç işlemiş duruma düşmüşüz. Öteki arkadaşlar da ürkmüşlerdi. Herkesin evine polis gelmiş. Bu yüzden bir yılgnlık çökmüştü hepsine. ‘En iyisi kapatmak derneği’, dedi birisi. Daha açmadan nasıl kapanır? Bu arada geçici Başkan Fahir Onger görevinden ayrıldığını Genel Sekreter M. S. Onat’a bildirmişti. Fahir’in mektubunu okuduk, şaşırдық” (Akbal, 1990, s. 26-27).

Oktay Akbal ve on dört arkadaşının çok partili döneme geçildiği süreçte bir sivil toplum kuruluşu, Oktay Akbal'ın deyiimiyle “karabasan” kurma çabaları başlamadan biter.

SONUÇ

Türk edebiyatında ilerleme kat edebilmek ve eskiyi yıkmak için yeni adımlar atılır. Sivil toplum kuruluşlarının kurulmasıyla sanatkârın ve edebiyatın patronaja duyduğu ihtiyaç ortadan kaldırılmak istenir. Zaman zaman bu durumda atılan her adımın başarılı olmadığı görülür.

⁴ Suna Kıraathanesi'ndeki toplantıların öncesi ve sonrası için bkz: Turgay Anar, *Mekândan Taşan Edebiyat Yeni Türk Edebiyatında Edebiyat Mahfilleri*, (1. Baskı), (İstanbul: Ketebe Yayınları, 2020), 395-397.

Başarısızlıkların arkasında yatan etmenler vardır. Atılacak olan adımın yeri ve zamanının olmaması buna örnek olarak gösterilebilir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde uygulanan baskı dönemi özgürlükleri kısıtlamaktadır. Aydın kesimin içinde yer aldığı girişimler yönetim tarafından sıkı takibe alınır. Psikolojik olarak yıpranmış olan imparatorluk yönetimi meydana gelen her türlü hareketi kendisine tehdit olarak algılamaktadır. Devlet yönetimi büyük bir ikilik içindedir. Hem yenilik yapmak istemekte hem de yeniliklere izin vermemektedir. Bunun sonucunda ise meydana getirilmeye çalışılan yeniliklerden olan sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri başlamadan bitme tehdidiyle karşılaşmaktadır. İstibdat rejiminin sanatkârların yürütmek istediği faaliyetleri zaman zaman sonlandırdığı bilinir. Bu durumun İmparatorluğun son döneminde olduğu gibi Cumhuriyetin ilerleyen yıllarında da meydana geldiği görülür. Sivil toplum kuruluşlarının başarıya ulaşamamasındaki bir diğer ana etken ise sanatkârların entelektüel uyum problemleridir. Aydın sanatkârlar farklı düşünmekte ve düşüncelerini açıkça belirtmektedir. Bu durumda tartışmalar hatta küslükler meydana gelmekte tüzel kişiliklerin oluşmasındaki temel unsurlardan olan birleşme gücü ortadan kalkmaktadır. Anlaşmazlıkların başarılı bir şekilde faaliyet gösteren kuruluşların çalışmalarını aksattığı hatta STK'ların kapanmasına yol açtığı da bilinmektedir. Sanatkârlar arasında yaşanan fikir ayrılıkları ana düşünceden uzaklaşılmasına sebebiyet vermektedir. Duygularıyla hareket eden aydınlar bir makine gibi görevlerini yerine getirememektedir. Sistematik ve planlı çalışamamaları başarısızlıklarının bir diğer sebebidir.

Başarıya ulaşamayan örgütlenmeler Yeni Türk edebiyatında etkileyici bir görünümde değildir. Fakat bu kuruluşlar her ne olursa olsun bir fikrin ve birleşmenin ürünüdür. Bu nedenle kendinden sonra oluşturulacak olan tüzel kişiliklere yol gösterir. Aynı hataları başarılı olacakların yapmaması için büyük bir örnektir. Olumsuz olarak değerlendirilen bu yapılar ders çıkarmak için büyük bir fırsattır. Onlar öncü olma görevini yerine getiren küçük adımlardır. Başarısız olan sivil toplum kuruluşlarının büyük faaliyetler gösterememesi bir bakıma büyük bir faaliyettir. Onlar gelecekte kurulacak olan köklü örgütlenmelere nasıl birlikten kuvvet doğacağını göstermiştir denilebilir.

Etik Beyan

“Yeni Türk Edebiyatındaki Başarısız Örgütlenmeler Üzerine Bir İnceleme” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır. Makale, Etik Kurulları Yayın Etiği Komitesinin (Committee on Publication Ethics-COPE) yazar, hakem ve editörler için belirtilen kurallardan yararlanılarak oluşturulmuş olan Anasay dergisi etik kuralları çerçevesinde yazılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares that they have no competing interest.

Financial Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

- Akbal, O. (1990). *Anı Değil Yaşam*. (1. Baskı). İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Ali Kemâl. (1985). *Ömrüm*. İstanbul: İsis Yayımcılık.
- Anar, T. (2020). *Mekândan Taşan Edebiyat Yeni Türk Edebiyatında Edebiyat Mahfilleri*. (1. Baskı). İstanbul: Ketebe Yayınları.
- And, M. (2014). *Başlangıçtan 1983'e Türk Tiyatro Tarihi*. (7. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Es, H. F. Akademi Edebiyatımız İçin Bir Sanatoryum Olabilir, *Akşam Gazetesi*, S. 7320, 5 Mart 1939, 7.
- Es, H. F. Akademi Yeniye Karşı Zaman Zaman Cephe Alır, *Akşam Gazetesi*, S. 7306, 19 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bazen Büyük Tahsisatla Kurulan Bir akademi Bir Fare Bile Doğuramaz, *Akşam Gazetesi*, S. 7294, 7 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bir Mütahassıslar Heyeti İçin Kolaylıklar 40-50 Kişi Bulunur, *Akşam Gazetesi*, S. 7300, 13 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bir Şehir Meclisimiz Var. Bir Sıhhiye Meclisimiz Var. *Akşam Gazetesi*, S. 7295, 8 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bir Şiirin Güzel Olması İçin Onda Mutlaka Mana Aranmaz. *Akşam Gazetesi*, S. 7301, 14 Şubat 1939, 7/9.
- Es, H. F. Bizde Bir Edebiyat Akademisi Kurulursa Bir Fayda Çıkar mı?. *Akşam Gazetesi*, S. 7298, 11 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bizde Edebiyat Akademisine Lüzum Var mıdır? Yok mudur. *Akşam Gazetesi*, S. 7290, 3 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bizde Roman Kahramanları Hiç Aksaray'a Edirnekapı'ya Uğramazlar. *Akşam Gazetesi*, S. 7297, 10 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bu Gidişle 'Yazık Oldu Süleyman Efendiye' Mısraı da Eskiyecektir. *Akşam Gazetesi*, S. 7314, 27 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bugün Edebiyat Meclislerden Salonlardan Sökülüp Atılmıştır. *Akşam Gazetesi*, S. 7299, 12 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bugünkü Edebiyatta En Göze Çarpan Şey: Neşesizlik. *Akşam Gazetesi*, S. 7292, 5 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bugünkü Gençler Edebiyatın Tamamıyla Lüzumsuz Bir Şey Olduğuna Kanidirler. *Akşam Gazetesi*, S. 7296, 9 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Bugünkü Köylü Edebiyatımız İçin Tamamıyla Meçhul Bir İnsandır. *Akşam Gazetesi*, S. 7293, 6 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Edebiyat Akademisi İçin Kimlerin Zevkinden İstifade Edilir. *Akşam Gazetesi*, S. 7315, 28 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F. Edebiyat Mükâfatına Şimdilik Lüzum Yoktur, Çünkü.... *Akşam Gazetesi*, S. 7291, 4 Şubat 1939, 7.
- Es, H. F.. Edebiyatımızın En İlerlemiş Tarafı Şüphesiz Tiyatromuzdur", *Akşam Gazetesi*, S. 7303, 16 Şubat 1939, 7.

Es, H. F. Encümen-i Dâniş'den Evvel Edebiyat Adamları Nerede Toplanırlardı?, *Akşam Gazetesi*, S. 7309, 22 Şubat 1939, 7.

Es, H. F. Fikret, Halit Ziya'yı Alafranga Bulurdu Fakat. *Akşam Gazetesi*, S. 7317, 2 Mart 1939, 7.

Es, H. F. Ortada Fertlerin Yapamayacağı Bir Çok Mühim İşler Var. *Akşam Gazetesi*, S. 7302, 15 Şubat 1939, 7.

Es, H. F. Ortaya Zabıta Nevinden Yeni Şiirler Çıkıyor. *Akşam Gazetesi*, S. 7316, 1 Mart 1939, 7.

Es, H. F. Sanat Yalnız ve Sadece Köyden Köylüden Bahsetmek Değildir. *Akşam Gazetesi*, S. 7310, 23 Şubat 1939, 7.

Es, H. F. Sarayburnu ile Üsküdar Arasında Büyük Bir Köprü Kurmak. *Akşam Gazetesi*, S. 7304, 17 Şubat 1939, 7.

Es, H. F. Şiirde Bir Değil Hatta Bir Çok Manalar Ararım.. *Akşam Gazetesi*, S. 7312, 25 Şubat 1939, 7.

Es, H. F. Şiirde Mana Aramayanlar Niçin Kelime Kullanıyorlar?. *Akşam Gazetesi*, S. 7311, 24 Şubat 1939, 7.

Es, H. F. Tanzimat, Servet-i Fünûn, Fecr-i Âti Edebiyatları Bize Ne Verdi?. *Akşam Gazetesi*, S. 7308, 21 Şubat 1939, 7.

Es, H. F.. Telif Hakkı Kanununun Hemen Değişmesi Lazımdır. *Akşam Gazetesi*, S. 7313, 26 Şubat 1939, 7.

Es, H. F. Yeni Şair Bize Kalbi Yerine Nasırını Gösteriyor. *Akşam Gazetesi*, S. 7319, 4 Mart 1939, 7.

İmzasız. Şair Haşim'in Ölümünün Yıl Dönümü Anıldı. *Haber Gazetesi*, S. 754, 5 Haziran 1934, 5.

İz, M. (2013). *Yılların İzi*. (5. Baskı). İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Lutfi, M. Ahmet Haşim'i Sevenler Cemiyeti Diye Bir Teşekkül Vücuda Getirmek Doğru mudur?. *Yolların Sesi Mecmuası*, S. 22, 7 Ekim 1934, 409-410.

Türk, H. (2014). *10 Temmuz Meşrutiyet Bayramı (Türk Aydınlarının II. Meşrutiyet Hakkındaki Duygu ve Düşünceleri)*. (1. Baskı). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Uzun, M. İ. (Haz.). (2021). *İstanbul Beyefendisi Mahir İz'den İzler*. (1. Baskı). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Yedigün Mecmuası. Edebiyat Akademisine Kimler Girebilir?. *Yedigün Mecmuası*, S. 311, 21 Şubat 1939, 14-16.